

การพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรยายพิเศษ

รองนายกรัฐมนตรี ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์

เรื่อง “ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศกับการพัฒนาที่ยั่งยืน”

เรื่องในเล่ม

บรรยายพิเศษ :

ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
กับการพัฒนาที่ยั่งยืน : รองนายกรัฐมนตรี

ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ 1

รายงานพิเศษ : โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัด
การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย 2

เรื่องนํารู : ตัวชี้วัดด้านทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 3

เกาะติดการประชุมประจำปี 2546 6

“ประเทศไทยในวันนี้มีโอกาสที่ดีที่การเมืองมีเสถียรภาพ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ความมั่นใจของต่างประเทศเริ่มกลับเข้ามา และรัฐบาลกำลังทำให้เศรษฐกิจรากหญ้าเข้มแข็งขึ้น มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างทั่วถึง เพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมเป้าหมายและ SMEs ให้แข่งขันในเวทีโลกได้ รวมทั้งมีการใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ..”

สถานการณ์และผลการดำเนินงานของรัฐบาลที่ผ่านมา ทำให้ **ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์** รองนายกรัฐมนตรี มีความเชื่อมั่นว่า จะทำให้ประเทศสามารถยืนอยู่ได้อย่างมั่นคง มีขีดความสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ สามารถสร้างความมั่งคั่งให้แก่ประเทศและกระจายรายได้ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

สามารถในการแข่งขันของประเทศกับการพัฒนาที่ยั่งยืน” ในการประชุมประจำปี 2546 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 30

มิถุนายน 2546 ที่ผ่านมว่า ประเทศไทยกำลัง

เป็นจุดสนใจของนานาประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 7 ในขณะที่ประเทศอื่นๆอยู่ในภาวะถดถอย นอกจากนั้นบทบาทของไทยในเวทีโลกโดยพฤตินัยแล้ว ไทยได้รับการจับตามองว่า กำลังจะกลายเป็นผู้นำของอาเซียน ดังนั้นเมื่อเศรษฐกิจกำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง และโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศกำลังปรับตัวอยู่ในอันดับต้นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับหลายๆ ประเทศ จึงต้องใช้โอกาสนี้พยายามเรียกความมั่นใจ และเชื่อมั่นให้กลับคืนมาสู่ประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้ประสบผลสำเร็จพอสมควร

เป้าหมายรัฐบาล สร้างความมั่งคั่ง กระจายรายได้สู่ประชาชน

รองนายกรัฐมนตรี ฯ ได้กล่าวถึงผลสำเร็จของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นว่า “เป็นผลจากแรงกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และการกล้าตัดสินใจของรัฐบาล” ทั้งนี้ ความพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการขยายตัวนั้นเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการดำเนินงานของรัฐบาลเท่านั้นเอง โดยเป้าหมายของรัฐบาล คือการสร้าง ความมั่งคั่งให้กับประชาชน

(อ่านต่อหน้า 3)

ไทยในเวทีโลก

ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ได้บรรยายพิเศษ เรื่อง “ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศกับการพัฒนาที่ยั่งยืน”

จดหมายข่าว “การพัฒนาที่ยั่งยืน” จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นเป้าหมายการจัดประชุมประจำปี 2546 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยจะเผยแพร่จำนวน 10 ฉบับตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2545 - กันยายน 2546

โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืนของประเทศไทย

“สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ริเริ่มโครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืนของประเทศไทย (Thailand
Sustainable Development Indicators : SDI) ในปีงบประมาณ 2547
ระหว่างเดือนตุลาคม 2546 - กันยายน 2547 เพื่อเป็นเครื่องมือใช้วัด
ระดับการพัฒนายั่งยืนของประเทศ ใช้ติดตามการเปลี่ยนแปลงในแต่ละ
ช่วงเวลา และใช้ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา รวมทั้งใช้
กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนายั่งยืน
ในกระแสนโยบาย”

แนวคิดหลัก

ภายใต้กระแสการพัฒนายั่งยืนที่เข้ามาบีบบังคับในการพัฒนาประเทศของประเทศไทยทั่วโลก ประเทศไทยได้รับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในแนวทางเดียวกับกระแสโลก โดยกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่ตอบสนองแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาโดยลำดับ อย่างไรก็ตาม ผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างขาดความระมัดระวังและไม่ประหยัด รวมทั้งระบบการบริหารจัดการในทางปฏิบัติยังเป็นการดำเนินงานแบบแยกส่วน กลไกการประสานงานยังขาดเอกภาพและยุทธศาสตร์การพัฒนาในมิติต่างๆ ยังขาดความเชื่อมโยงกัน จึงส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศชั้นในสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานหลักในการผลักดัน “การพัฒนายั่งยืน” ให้เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจะต้องมีบทบาทร่วมกัน โดย สศช.ได้วางกรอบการ

พัฒนายั่งยืนในบริบทไทยในลักษณะที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างให้เกิด “การพัฒนายั่งยืนที่มีคุณภาพระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนตลอดไป” ทั้งนี้ การพัฒนาทั้ง 3 มิติดังกล่าวจะต้องเกื้อกูลและไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน ซึ่งหากเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างมีคุณภาพ ก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพคนและคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ส่งผลให้สังคมเข้มแข็งเป็นทุนทางสังคมและทุนมนุษย์ที่จะสะท้อนกลับในการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป ทั้งยังส่งผลให้คนในสังคมมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาระบบนิเวศให้สมดุล สามารถฟื้นคืนทรัพยากรธรรมชาติให้ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจะเป็ทุนทางกายภาพให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ประเทศไทยสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตลอดไป

ในการพัฒนาประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้พันธกิจดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างดำเนินการเฉพาะในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ ยังขาดการประสานการพัฒนาอย่างเป็นบูรณาการ โดยเฉพาะยังขาดกรอบ

สะท้อนระดับพัฒนายั่งยืนของประเทศได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบการติดตามประเมินผลการพัฒนายั่งยืนในภาพรวม พร้อมทั้งพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Indicators : SDI) ที่เหมาะสมของประเทศขึ้นให้ครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นเครื่องมือติดตามและวัดผลกระทบการพัฒนายั่งยืนของประเทศได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อกำหนดกรอบการติดตามประเมินผลการพัฒนายั่งยืนของประเทศไทยที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่าง 3 มิติของการพัฒนา คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Indicators : SDI) ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยมีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจนสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับการพัฒนายั่งยืน ใช้ติดตามการเปลี่ยนแปลง และใช้ประเมินผลสำเร็จและผลลัพธ์ของการดำเนินงาน

- เพื่อวางแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นต่อการจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืน ทั้งในส่วนข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลดัชนีชี้วัดการติดตามประเมินผลของ สศช. ที่สามารถแสดงผลและรายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์

เป้าหมายโครงการ

รายงานดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย 1 ชุด ประกอบด้วย วิธีการจัดทำดัชนีในภาพรวม และตัวชี้วัดย่อยในแต่ละด้าน ที่มีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน และมีแนวทางการติดตามประเมินผล ในทิศทางและระดับมาตรฐานเดียวกัน

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

1 ปี (ตุลาคม 2546 - กันยายน 2547)

แผนการดำเนินงานตามโครงการ

จัดจ้างสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยในประเทศ เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาโครงการในการจัดทำดัชนีชี้วัด การวิเคราะห์และจัดทำรายงาน ตลอดจนจัดฝึกอบรมทางวิชาการให้เจ้าหน้าที่ของสำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สศช. โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

- ทบทวนแนวคิด และกระบวนการจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับนานาชาติ เพื่อปรับใช้เป็นแนวทาง และกระบวนการของการจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนา

ที่ยั่งยืนในประเทศไทย ตลอดจนการเรียนรู้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

- ตรวจสอบฐานข้อมูลและรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่จะใช้ในการพัฒนาตัวชี้วัด รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานเปรียบเทียบ
- สร้างและพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน และจัดเวทีระดมสมองเพื่อพิจารณาและคัดเลือกตัวชี้วัด รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานเปรียบเทียบที่ได้จากการศึกษา เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในประเด็นดัชนีที่มีความเหมาะสม
- ทดสอบตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นในภาคสนาม เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ และความเหมาะสม พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป ของดัชนีและตัวชี้วัดที่ได้จัดทำขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- สศช. ได้กรอบการติดตามประเมินผลและดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย รวมทั้งได้เอกสารผลการวิเคราะห์การพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำไปใช้ประเมินผลกระทบการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่จะนำไปสู่การกำหนดประเด็นเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป
- ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการผลักดันการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะต้องมีความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นต้องจัดทำระบบข้อมูลและดัชนีชี้วัดที่สำคัญ เพื่อสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของผลที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้อย่างชัดเจน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับบริษัท ปัญญา คอนซัลแตนท์ จำกัด จึงได้ดำเนินการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้น ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวประกอบด้วย การศึกษาดัชนีชี้วัดและสัญญาณเตือนภัยเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบาย และวางแผน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนการพัฒนา ระบบและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนด้านทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น ได้ดำเนินการ รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานการต่างๆ ทั้งหมด 215 รายการ และข้อมูล ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 163 รายการ นำมาจัดทำ **ฐานข้อมูลสารสนเทศ** ในรูปของแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และ **จัดทำดัชนีเบื้องต้น** จำนวน 62 ดัชนี โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ 19 ดัชนี 2) กลุ่ม สิ่งแวดล้อม 27 ดัชนี และ 3) กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 16 ดัชนี ต่อจากนั้น ได้มีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนดจำนวน **ดัชนีพื้นฐาน** ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่มรวมทั้งได้กำหนด รหัสให้แก่ดัชนีพื้นฐานแต่ละตัว เพื่อให้เป็นระบบฐานข้อมูลที่สามารถใช้งานได้ต่อไปในอนาคต ดังนี้

กลุ่มดัชนีพื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติ (รหัส N) ประกอบด้วยดัชนีพื้นฐานจำนวน 13 ดัชนี คือ ดัชนีชี้วัดทรัพยากรป่าไม้ (รหัส N01) ดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ (รหัส N02) ดัชนีชี้วัดการ

ดัชนีชี้วัดด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (ตอนที่ 1)

ชะล้างหน้าดิน (รหัส N03) ดัชนีชี้วัดดินที่มีปัญหา (รหัส N04) ดัชนีชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของดิน (รหัส N05) ดัชนีชี้วัดความสามารถในการเก็บกักน้ำ (รหัส N06) ดัชนีชี้วัดศักยภาพทรัพยากรน้ำ (รหัส N07) ดัชนีชี้วัดศักยภาพทรัพยากรน้ำบาดาล (รหัส N08) ดัชนีชี้วัดทรัพยากรป่าชายเลน (รหัส N09) ดัชนีชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน (รหัส N10) ดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของสัตว์ชายฝั่งทะเล (รหัส N11) ดัชนีชี้วัดการลงทุนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของรัฐ (รหัส N12) และดัชนีชี้วัดการปรับปรุงมาตรฐานกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รหัส N13)

กลุ่มดัชนีพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม (รหัส E) ประกอบด้วยดัชนีพื้นฐานจำนวน 15 ดัชนี ได้แก่ ดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำผิวดิน (รหัส E01) ดัชนีชี้วัดเกณฑ์คุณภาพน้ำผิวดิน (รหัส E02) ดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง (รหัส E03) ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน (รหัส E04) ดัชนีชี้วัดความเต็มใจของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการบำบัดน้ำเสียชุมชน (รหัส E05) ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพในการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน (รหัส E06) ดัชนีชี้วัดการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน (รหัส E07) ดัชนีชี้วัดการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยอุตสาหกรรม (รหัส E08) ดัชนีชี้วัดการกำจัดของเสียอันตรายชุมชน (รหัส E09) ดัชนีชี้วัดการกำจัดขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาล (รหัส E10) ดัชนีชี้วัดการกำจัดของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม (รหัส E11) ดัชนีชี้วัดคุณภาพอากาศในเมืองหลัก (รหัส E12) ดัชนีชี้วัดสุขภาพอนามัยของประชาชน (รหัส E13) ดัชนีชี้วัดการคุ้มครอง ป้องกัน ปั่นฟู และอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม (รหัส E14) และ ดัชนีชี้วัดการคุ้มครอง ป้องกัน ปั่นฟู และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว (รหัส E15)

กลุ่มดัชนีพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (รหัส S) ประกอบด้วยดัชนีพื้นฐานจำนวน 10 ดัชนี ได้แก่ ดัชนีชี้วัดพัฒนาการด้านสิ่งประดิษฐ์และออกแบบผลิตภัณฑ์ของคนไทย (รหัส S01) ดัชนีชี้วัดบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (รหัส S02) ดัชนีชี้วัดการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐ (รหัส S03) ดัชนีชี้วัดความต้องการใช้งานสื่อทางอินเทอร์เน็ต (รหัส S04) ดัชนีชี้วัดการใช้เทคโนโลยี

คอมพิวเตอร์ (รหัส S05) ดัชนีชี้วัดการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาครัฐ (รหัส S06) ดัชนีชี้วัดพัฒนาการสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาของรัฐ (รหัส S07) ดัชนีชี้วัดจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา (รหัส S08) ดัชนีชี้วัดกำลังผลิตบุคลากรด้าน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (รหัส S09) และ ดัชนีชี้วัดศักยภาพในการผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (รหัส S10)

เมื่อได้พัฒนาดัชนีพื้นฐานแล้ว ขั้นตอนต่อไปจึงได้ดำเนินการพัฒนา**ดัชนีรวมเฉพาะด้าน** โดยการคัดเลือกดัชนีพื้นฐานตามหลักเกณฑ์ความเหมาะสมดังนี้ 1) มีการระบุเป้าหมายชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 2) เป็นเรื่องที่รัฐบาลให้ความสนใจ 3) เป็นเรื่องที่เป็นปัญหากระทบต่อคนส่วนมากและมีผลต่อเนื่อง 4) มีข้อมูลปัจจุบันพอที่จะใช้ประกอบการจัดทำดัชนีรวมได้ และ 5) ได้รับการพิจารณาให้ลำดับน้ำหนักความสำคัญลำดับต้นๆ โดยคณะกรรมการกำกับการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ และเมื่อคัดเลือกดัชนีพื้นฐานในแต่ละด้านได้แล้ว จึงนำมาสร้างดัชนีรวมเฉพาะด้าน ดังนี้ 1) ดัชนีรวมด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource Index : NRI) สร้างจากดัชนีพื้นฐานที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก 6 ดัชนี คือ N01 N03 N07 N09 N11 และ N12 2) ดัชนีรวมด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Index : ENI) สร้างจากดัชนีพื้นฐานที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก 6 ดัชนี คือ E02 E04 E08 E11 E12 และ E14 3) ดัชนีรวมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Index : STI) สร้างจากดัชนีพื้นฐานที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก 5 ดัชนี คือ S01 S05 S06 S08 และ S09 และเมื่อได้ดัชนีรวมเฉพาะด้านทั้ง 3 ด้านแล้ว จึงนำมาพัฒนาเป็น**ดัชนีรวมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** (NET) ต่อไป

ซึ่งความมั่งคั่งจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกระบวนการขยายการผลิต มีการขยายการจ้างงาน และต้องพยายามกระจายความมั่งคั่งเหล่านั้นไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ จึงจะทำให้ประชาชนมีรายได้ มีอำนาจซื้อในสังคม ก็จะเกิดอุปสงค์ของประเทศที่จะก่อให้เกิด

กระบวนการผลิต และการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นก็จะมีเงินออม เงินออมนี้จะถูกนำไปใช้ในเรื่องของการลงทุนที่ต่อเนื่องกันไป เพราะฉะนั้นในบันปลายรัฐบาลต้องการเห็นความมั่งคั่ง ความสมบูรณ์พูนสุข และการกระจายรายได้ให้กับประชาชน ไม่ใช่ต้องการแค่การขยายตัวของ GDP เท่านั้น

การพัฒนา มุ่งสู่การปฏิรูปอย่างบูรณาการ

ที่ผ่านมา รองนายกรัฐมนตรี เชื่อว่าทุกฝ่ายต้องการทำให้ดีที่สุด แต่จุดประจวบนั้นอยู่ที่การทำให้เกิดผล การติดตามให้มีผล เงื่อนไขต่างๆ ในอดีตนั้นไม่เอื้ออำนวย การเมืองไม่มีเสถียรภาพ นโยบายการพัฒนาประเทศเป็นนโยบายที่ไม่สามารถปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการได้ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความสามารถแข่งขันของประเทศ ความสามารถแข่งขันของสินค้าที่เป็นหัวใจสำคัญขาดหายไป แต่วันนี้เป็นโอกาสที่ดี การเมืองมีเสถียรภาพ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และการพัฒนากำลังมุ่งไปสู่การปฏิรูปอย่างบูรณาการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และการทำให้เศรษฐกิจจากหุบเข้าเข้มแข็งขึ้นได้

दनयागन : เข้าถึงแหล่งทุน ลดภาระหนี้ เพิ่มรายได้

เศรษฐกิจจากหุบเข้าจะเข้มแข็งได้ต้องให้โอกาสแก่เกษตรกรและประชาชนคนยากจนได้เข้าถึงแหล่งเงินทุน รัฐบาลจึงมีนโยบายเข้าไปให้การสนับสนุน ประกอบด้วยนโยบายการพักชำระหนี้เกษตรกร นโยบายราคาสินค้า เพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 ล้านบาท นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละจังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่นอกเหนือจากผลผลิตที่ผลิตได้ ดังนั้นในอีก 3 - 4 ปีข้างหน้า รัฐบาลจะยกระดับเศรษฐกิจจากหุบเข้าให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อให้เกิดอำนาจซื้อที่แท้จริงอย่างยั่งยืนในชนบท และอำนาจซื้ออย่างยั่งยืนนี้จะทำให้ตลาดในประเทศมีความแข็งแกร่ง ประชาชนมีรายได้ มีการบริโภค ส่งผลให้มีเศรษฐกิจเข้มแข็งที่มาจากอุปสงค์ภายในประเทศ ไม่ต้องพึ่งแต่การส่งออกจากต่างประเทศ

พัฒนาคนต้องสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ทุนมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน การให้การศึกษาก่อทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่การศึกษานั้นต้องไม่อยู่ในส่วนกลาง แต่ต้องกระจายไปสู่ชนบทด้วย โดยต้องรู้ว่าแต่ละตำบลแต่ละจังหวัดต้องการบุคลากรประเภทใด ก็ผลิตสิ่งนั้นขึ้นมาสนอง

ทั้งนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องผนวกไปกับการกระจายวิทยาการหรือ IT ใหม่ๆ เข้าไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากในปัจจุบัน

เพิ่มขีดความสามารถการผลิต เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย และ SMEs

ในด้านการเพิ่มขีดความสามารถการผลิตนั้น รองนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวว่า ต่อจากนี้ไปนโยบายของปีโอไอ นั้น จะให้ความสำคัญพิเศษกับอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายในลักษณะการรวมกลุ่มกิจกรรมการผลิต หรือ CLUSTER ซึ่งรัฐบาลต้องการให้เป็นโรงงานที่ครบวงจร ที่กิจกรรมต้องมีทั้งโรงงานประกอบ โรงงานผลิตชิ้นส่วน ศูนย์วิทยาการ และศูนย์วิจัย เช่นของ บริษัทโตโยต้า หรือ บริษัทฮอนด้า ในขณะนี้ ทั้งนี้เพื่อให้สินค้าเหล่านั้นมีความสามารถในการแข่งขันกับทั่วโลกเขาได้ ไม่ใช่ชิงแต่ว่าวันนี้ค่าเงินถูกหรือค่าเงินแพง อย่างไรก็ตามหัวใจสำคัญ

ของนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ ไม่ได้อยู่ที่ต้องการสร้างผู้ประกอบการรายใหญ่อย่างเดียว แต่ต้องการให้มีผู้ประกอบการที่

พอเหมาะ มีสินค้าที่กลั่นกรองมาจากสมอง มีแนวคิด มีนวัตกรรม ในส่วนของการบริหารกิจการนั้น เราต้องการองค์กรวิสาหกิจซึ่งมีความคล่องตัว สามารถใช้วิทยาการสามารถใช้อินเทอร์เน็ต สามารถขายสินค้าข้ามประเทศได้ เหล่านี้คือแนวคิดในการพัฒนา SMEs ที่รัฐต้องการจะสร้างขึ้น

ยุทธศาสตร์สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

นอกจากนี้รัฐบาลยังต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศเพื่อนบ้าน ให้หันมานิยมในรัฐบาลไทย เพราะการแข่งขันในอนาคตข้างหน้าประเทศของเราไม่ได้อยู่ในโลกเพียงประเทศเดียว ซึ่งบางสิ่งเรายังอ่อนแอ บางสิ่งเราก็แข็งแรง ดังนั้นเราสามารถขุดศักยภาพของเราได้ ด้วยการผนวกยุทธศาสตร์กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเราสามารถเชื่อมโยงกับลาว เขมร พม่า จีน และอินเดียได้เพื่อทำให้สิ่งที่เราขาดหายไปแข็งแรงขึ้นมา โดยเราสามารถให้ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้เป็นฐานการผลิตให้กับเรา โดยเราทำหน้าที่เป็นศูนย์ดีไซด์ ศูนย์ประกอบ ขณะเดียวกันเราสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของประเทศต่าง ๆ ให้เป็นลักษณะแพ็คเกจของการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความน่าสนใจ ซึ่งทั้งหมดนี้คือความคิดที่รัฐบาลต้องการให้ประเทศไทยมีการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และต้องการเห็นถึงความสามารถในการแข่งขันที่ทำให้ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านร่ำรวยขึ้นมาพร้อมกัน

เกาะติด

การประชุมประจำปี 2546

กรอบแนวคิด ยุทธศาสตร์

และแนวทางการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

นายสันติ บงอ้อ รองเลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เห็นชอบกรอบแนวคิด ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแนวทางการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ตามผลที่ได้จากการประชุมประจำปี 2546 แล้ว ซึ่งสำนักงานฯ จะได้นำเสนอให้คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนพิจารณา ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

รองเลขาธิการฯ กล่าวต่อไปว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาที่มีคุณภาพระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนตลอดไป โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ต้องผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติในแต่ละมิติ ดังนี้

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จะต้องอยู่ในบริบทของการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ มีเสถียรภาพ และมีการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญ 4 ด้านคือ การผลิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสนับสนุนกลไกการเงินระดับจุลภาคให้มีความเข้มแข็ง การใช้เครื่องมือทางการเงินและคลังเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น การบริโภคเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยรณรงค์สร้างวัฒนธรรมตระหนัก กระตุ้น และสร้างแรงจูงใจแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และการเฝ้าระวังต่อสินค้าและบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน การกระจายและสร้างความเป็นธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นเรื่องการกระจายอำนาจในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นและภูมิภาค และเร่งรัดการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นการกระตุ้นให้ภาคเอกชนเห็นความสำคัญต่อการรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคม และเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ฯลฯ

การพัฒนาด้านสังคม หมายถึง การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ การพัฒนาคนและการคุ้มครองทางสังคม ที่มุ่งสร้างคนให้มีความรู้ มีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และเตรียมความพร้อมในการคุ้มครอง ช่วยเหลือคนที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาและใช้ทุนทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับการนำทุนทางสังคมทั้งที่เป็นทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมมาสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน และการบริหารจัดการทางสังคมที่ดี ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกลไกการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีบทบาทความรับผิดชอบที่ชัดเจน ใช้การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่สนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นฟูกลับสู่สภาพเดิมได้ และระบบนิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้ ซึ่งมียุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการ ยึดระบบนิเวศเป็นหลักภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยบูรณาการและเชื่อมโยงมิติต่างๆของการพัฒนาให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่เกื้อกูลกัน มาตรการเชิงรุกเพื่อปกป้องฐานทรัพยากร โดยมีนโยบายการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจน เหมาะสมกับศักยภาพในการรองรับของพื้นที่ และมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมเพื่อลดปัญหาขัดแย้งทางสังคม การอนุรักษ์ป่าเขตร้อนและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ มีการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และใช้เป็นจุดแข็งเพื่อสร้างรายได้

เปรียบในการแข่งขันให้กับประเทศ และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ มีการเตรียมพร้อม กำหนดจุดยืนและทิศทางเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศไม่ให้เกิดเปรียบในเวทีการเมืองและการค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นภายใต้คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเป็นกลไกประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกัน และมีการจัดทำแผนที่การจัดทำดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อชี้ให้เห็นกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน

การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องทำควบคู่ไปกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และให้มีการปรับปรุงองค์ประกอบกรรมการในคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถผลักดันยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นบูรณาการและอำนวยความสะดวกต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

รองเลขาธิการฯ กล่าวในท้ายสุดว่า คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่สำคัญคือ กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรตระหนักและสอดแทรกแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไว้ด้วย เนื่องจากเป็นปรัชญาที่นำมาใช้ในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่แล้ว และควรมีแนวทางการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับเรื่องค่านิยมการสร้างเครือข่ายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังด้วย

